

Sarajevo, 17. srpanj 2002. Broj: 183-02/02

Tiskovni mediji u BiH N/r: glavnih i odgovornih urednika

Predmet: Izvodi iz Kodeksa za tisak

Poštovani uredniče,

vjerujem da već imate informaciju da je Stalna izborna komisija nedavno donijela odluku o pravilima medijskog ponašanja u tijeku predizborne kampanje koja zvanično počinje 05. kolovoza.

Kao rezultat intenzivnih komunikacija Vijeća za tisak i Stalne izborne komisije od veljače ove godine, postigli smo da Stalna izborna komisija donese i objavi odluku kojom vjeruje u koncept samoregulacije, te ne smatra potrebnim da na bilo koji način regulira pisane medije tijekom predizborne kampanje. Iskorištena je prilika i da se spomene Vijeće za tisak koje prati i promovira razvoj samoregulacije.

Tijekom ovih razgovora sa Stalnom izbornom komisijom, Vijeće za tisak je preuzelo obvezu da će putem tajništva obavijestiti sve glavne i odgovorne urednike pisanih medija o ovoj odluci, te im skrenuti pažnju na izvode članova Kodeksa za tisak za koje je realno očekivati da mogu biti direktno povezani sa karakterom i kvalitetom komunikacija tokom predizborne kampanje.

Konsekventno tome, koristimo ovu priliku da Vam u najboljoj namjeri citiramo članke Kodeksa koji bi, po našem sudu, zasluživali posebnu pažnju pred zvaničan početak predizborne kampanje:

Članak 1 Opše odredbe

“Novinari i njihove publikacije imaju obvezu prema javnosti da održe visoke etičke standarde u bilo kojem trenutku i pod bilo kakvim okolnostima. Dužnost je novinara i izdavača da poštuju potrebe građana za korisnim, blagovremenim i relevantnim informacijama, kao i da brane načela slobode informiranja i pravo na pravedan komentar i kritičko novinarstvo.

Tisak Bosne i Hercegovine će se pridržavati općeprihvaćenih društvenih standarda pristojnosti i poštivanja etničke, kulturne i religijske raznolikosti Bosne i Hercegovine.

Tisak će štiti prava pojedinaca dok će u isto vrijeme podržavati pravo na informaciju koja služi javnom interesu. Ovaj Kodeks treba posmatrati u svjetlu oba pomenuta značenja.”

Članak 2 Urednička odgovornost

“Najvažnija odgovornost novinara i urednika je da osiguraju da cijeli njihov rad bude usmjeren ka poštivanju istine kao i prava javnosti da zna istinu... Plagijati, falsificiranje, namjerno prikrivanje važnih činjenica, primanje mita ili usluga koje bi utjecale na rad izvještača ili urednika, najteži su moralni prekršaji ove profesije.”

Član 3 Huškanje

“Tisak će u svakom trenutku biti svjesna opasnosti koja se javlja kada mediji, namjerno ili nehotice, podstiču diskriminaciju i netoleranciju. Imajući u vidu takvu opasnost, tisak će dati sve od sebe kako ne bi huškala ili podsticala mržnju ili nejednakost na osnovu etničke pripadnosti, nacionalnosti, rase, religije, spola, seksualne orijentacije ili bilo koje fizičke ili mentalne bolesti ili onesposobljenosti.

Tisak neće ni pod kakvim okolnostima podsticati krivična djela ili nasilje.”

Članak 4 Diskriminacija

“Novine i periodična izdanja moraju izbjeći prejudicirane i uvredljive aluzije na nečiju etničku grupu, nacionalnost, rasu, religiju, spol, seksualnu opredijeljenost, fizičku ili mentalnu bolest ili onesposobljenost...”

Članak 5 Točnost i fer izvješćivanje

“Novine i periodična izdanja će se dobro potruditi da ne tiskaju netočne, krivonavodeće i iskrivljene materijale, u vidu slika, tekstova ili drugih materijala. Slike i dokumenti ne smiju biti falsifikovani ili korišteni na krivonavodeći način, niti izdanja smiju prikrivati ili zadržavati bilo kakve važne informacije čije bi obznanjivanje moglo materijano utjecati na razumijevanje publike i tumačenje objavljenog izvještaja.

Novinari i njihove publikacije imaju profesionalnu obvezu da blagovremeno isprave bilo koju objavljenju informaciju za koju se utvrdi da je netočna. Izvinjenje i/ili ispravka će biti objavljeni sa dužnim isticanjem.

Novina ili periodično izdanje će uvijek izvješćivati istinito i točno o ishodu radnje poduzete u vezi s klevetom u koju su bili uključeni.

Novinar će izvješćivati samo na osnovu činjenica čije je porijeklo novinaru poznato.

Kod izvješćivanja i komentiranja kontroverze, novine i periodična izdanja će se potruditi da saslušaju i predstave sve strane u sporu. Ukoliko jedna strana u kontroverzi odbije da se stavi na raspolaganje novinaru, publikacija može opravdano navesti ovo odbijanje u svom izvještaju.”

Članak 6 Komentar, pretpostavka i činjenica

“Novine i periodična izdanja, iako slobodni da izraze svoja gledišta, moraju napraviti jasnu razliku između komentara, pretpostavke i činjenice.”

Članak 7 Mogućnost odgovora

“Pravo na odgovor će se proširiti na relevantne osobe ukoliko publikacija koja je u pitanju odluči da takav korak doprinosi točnosti i nepristranosti. Ukoliko je ikako moguće, biće stavljena na raspolaganje mogućnost neposrednog odgovora u istom izdanju publikacije u kojem je i optužba.”

Članak 8 Krivo predstavljanje

“Novinari će koristiti samo pravedna sredstva da dođu do vijesti, dokumenata ili fotografija. Krivo predstavljanje nečijeg identiteta ili namjera, ili korištenje mahinacija da se dođe do informacija za objavljivanje, neetički je osim u ekstremnim okolnostima i u zakonitoj formi, kada bi objavljivanje informacije dobijene na takav način jasno služilo javnom interesu.

Novinari i fotografi neće dolaziti do informacija ili slika putem zastrašivanja ili maltretiranja.”

Članak 10 Osobe optužene za krivična djela

“Novine i periodična izdanja neće nikoga tretirati kao kriminalca prije no što je donesena sudska presuda koja to potvrđuje. Novine i periodična izdanja imaju obvezu da ne donose preuranjene sudove o krivici optužene osobe i da tiskaju informacije o odbacivanju optužbe ili oslobađanju osobe za koju su ranije objavili da je optužena ili da je suđenje počelo.”

Članak 11 Zaštita djece i maloljetnika

“Novinari ne smiju intervjuisati niti fotografirati djecu mlađu od 15 godina o pitanjima koja se odnose na porodicu djeteta ukoliko roditelji nisu prisutni ili bez dozvole roditelja ili staratelja...”

Članak 12 Reklamiranje i sponzoriranje

“Reklame, političke reklame i sponzorirani materijali (članci i dodaci) moraju biti razdvojeni od uredničkog sadržaja i jasno označeni kao ono što jesu.

Sponzorirani materijali moraju jasno ukazivati na izvor sponzoriranja.”

Članak 13 Povjerljivost izvora informacija

“Kad god je to moguće, novinari se trebaju oslanjati na otvorene, identifikovane izvore informacija. Ovakvi izvori trebaju biti pretpostavljeni anonimnim izvorima, čije poštenje i točnost javnost ne može ocijeniti...”

Članak 15 Interes javnosti

“Interes javnosti u značenju ovog Kodeksa treba biti definisan kao postupak ili informacija kojima je namjera da pomognu javnosti u donošenju vlastitog mišljenja i odluka o pitanjima i događajima, uključujući i napore da se otkriju krivična djela ili ozbiljni prekršaji, te da se spriječi da se javnost zavede nekom izjavom ili postupkom pojedinca ili organizacije.”

Članak 16 Žalbe

“Svako izdanje svake publikacije će na prigodnom mjestu sadržati ime, adresu, telefon i,

ukoliko je moguće, broj faksa i internet/e-mail adresu odgovornog izdavača i urednika kojima mogu biti upućene žalbe i prigovori.

Urednici i izdavači će osigurati da sve relevantno osoblje bude obaviješteno o ovom Kodeksu. Urednici i izdavači će takođe osigurati da se odredbe ovog Kodeksa u potpunosti poštuju.

Podnositelj žalbe koji tvrdi da je došlo do kršenja ovog Kodeksa će se obratiti izdavaču ili uredniku odgovornom za publikaciju o kojoj se radi.”

Naravno, tajništvo Vijeća za tisak Vam stoji na dispoziciji u slučaju potrebe za dodatnim pojašnjenjem ili čak posjetom Vašoj redakciji. Kompletan tekst Kodeksa za tisak možete dobiti u tajništvu Vijeća za tisak ili pronaći na našoj web strani www.vzs.ba .

Vijeće za tisak je svjesno, kao što ste, sigurni smo, i Vi, da naredni izbori neće biti jednostavni ni lagani za praćenje. Isto tako smo sigurni da će i pred ovako velikim iskušenjem kolege učiniti sve što je u njihovoj moći da na najprofesionalniji mogući način, služeći javnosti i njenom interesu da zna istinu, isprate ovu predizbornu kampanju.

Vijeće za tisak će u okviru svojih redovitih aktivnosti, 09. rujna imati sjednicu Vijeća u Sarajevu, a nije isključena i mogućnost da se u slučaju potrebe i eventualno velikog broja žalbi organizira i izvanredna sjednica prije izbora.

Uz puno povjerenje u Vašu profesionalnost i najbolje želje,

S poštovanjem,

Bojan Zec Filipović ravnatelj tajništva